# שיירי קרבן על תלמוד ירושלמי חגיגה

רבי דוד פרנקל

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# שיירי קרבן על תלמוד ירושלמי חגיגה

רבי דוד פרנקל

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שיירי-קרבן-על-תלמוד-ירושלמי-חגיגה/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה 202611200317-v39 של הספרייה.

# תוכן העניינים

**פרק א** ..... 4
הלכה א ..... 4
הלכה ב ..... 6
הלכה ו ..... 6
הלכה ז ..... 7
הלכה ח ..... 7
**פרק ב** ..... 8
הלכה א ..... 8
הלכה ב ..... 8
הלכה ד ..... 9
הלכה ה ..... 9
הלכה ו ..... 10
הלכה ז ..... 10
**פרק ג** ..... 11
הלכה א ..... 11
הלכה ב ..... 12
הלכה ג ..... 13
הלכה ד ..... 13
הלכה ז ..... 14
הלכה ח ..... 14

# פרק א

## הלכה א

מתני' **בראיית קרבן וכו'**. כתבו תוספות בריש מכלתין בד"ה הכל וכו'. ועוד אמרינן בירושלמי במה דברים אמורים בראיית קרבן אבל בראיית פנים בעזרה הכל חייבין כמו בהקהל האנשים והנשים והטף וכו' ומיהו שיטת הירושלמי לא יתכן וכו' ועוד היכי מחיבין נשים בראיית פנים מהקהל הא ולא יראו מוקמי' לראיית פנים בעזרה וממעטינן נשים מזכורך וכו' ועוד בגמרא דקאמר שפטורה מראיה וחייבת בשמחה לפי שיטת הירושלמי המ"ל שחייבת בראיית עזרה אלא ודאי כולא שמעתין מוכח דפטורי בכל הראיות ע"כ ותימא לפי הגירסא שלפנינו ל"ק כלל מנשים דאף הירושלמי מודה דנשים פטורים מכל הראיות וקרא בראיית פנים בעזרה אייתי אלא דה"ק דמתני' ע"כ בראיית קרבן אייתי דהא קטן חייב בראיית פנים בעזרה כדילפינן מגזרה שוה דהקהל דהא ליכא קרא דממעט אותו וראיה לגירסתינו דהא לקמן דף ב' אמרינן נמי נשים חייבות בשמחה ואינן חייבות בראייה אך קשה דאמר לקמן בשמעתין כל זכורך לרבות הקטן ומסיק דגזירת הכתוב הוא ומשמע דמדאורייתא הוא ולמה לי קרא תיפוק ליה מגזרה שוה דהקהל ויש לומר דשמעתתא דלקמן סובר דטפלים גריעו מנשים וכיון דממעטין מזכורך נשים הוה אמינא למעט מקל וחומר קטנים לכך איצטריך קרא לרבות קטנים וכאן סובר דטפלים עדיפו מנשים שבאים לכלל חיוב. ועי' בתוספות בקידושין דף לד ע"ב בד"ה ואנא אמינא וכו':

**למע ילמדון ולמען ילמדון**. כ"ה גם במס' תרומות אבל בפ' מצות חליצה הגירסא למען ילמדון למען ילמידון ונ"ל גירסא שלפנינו עיקר והדא"פ הגיה ללא צורך גם כל מה שפירש בסוגיא זו אינו מחוור ואף שבבבלי נמי קאמר קרי ביה למען ילמידו מכל מקום לשון הירושלמי לא משמע הכי ואפשר לומר דה"פ מדכתיב וא"ו יתירא אתי לאשמועינן דקרינן ביה למען ילמידו:

**מה נפיק מן ביניהון**. וקשה מאי פריך הא איכא בינייהו טומטום שנקרע ויש לומר ר' יוסי הוא דסבר בסמוך טומטום ראוי הוא וכו' אם כן אפשר לפרש דר"י הכי קאמר בטומטום כ"ע מודו דחייב הואיל וראוי הוא וליכא בינייהו אלא גר שנתגייר וחיגר וכן משמע קצת בבבלי:

**על דעתיה דחזקיה פטור**. בקונטרס הגהתי ע"ד דחזקיה ור"י פטור והוא הנכון ובהכי ניחא לי מה שתמה הכ"מ על הרמב"ם שפסק בפרק קמא דהלכות חגיגה כרבי יוחנן

דאמר תשלומין דראשון ור' אושעיא רביה פליג עליה ע"ש והדבר ברור שרבינו סמך על הירושלמי דחזקיה כר"י ס"ל וה"ל תרי לגבי חד:

**ושמחת**. וקשה אם כן יהא חולה פטור מן הבכורים דכתיב ושמחת בכל הטוב ובבבלי יליף חולה מקרא אחרינא ע"ש:

**תני שמואל מן השילוח**. ותימא מהרמב"ם ומהמפרשים שלא ביארו דין זה ואפשר דס"ל דלפסח מדמינן ליה וכי היכא דהתם מאסקופת העזרה מיקרי דרך רחוקה ה"ה ה"נ אך קשה שאני התם דכתיב הרחוקה:

**הפריש חגיגתו וכו'**. כתב הרמב"ם פרק קמא מהלכות חגיגה המפריש עולת ראייתו ומת היורשין חייבין להביאה מותר להקריב בחולו של מועד נדרים ונדבות וכו' וכתב הכ"מ ואיתא בירושלמי פרק קמא דחגיגה שאם ירשו קרקע היורשים חיבים להביאה אפילו לא הפרישה ולא ידעתי למה השמיטה רבינו ע"כ והרב בעל לח"מ הוסיף לתמוה דבפ"א מהלכות מחוסרי כפרה כתב הרמב"ם האשה שהביאה חטאתה וכו' אע"פ שלא הפרישה מחיים ולמה נקט רבינו הכא המפריש וכו' דוקא וצ"ע עד כאן לשונו ונראה לי דכתב הרמב"ם בריש הלכות חגיגה הראייה האמורה בתורה היא שנראה פניו בעזרה בי"ט הראשון של חג וביא עמו קרבן עולה ומי שבא לעזרה בי"ט ראשון ולא הביא עולה לא דיו שלא עשה מצות עשה אלא עובר על ל"ת שנאמר לא יראו פני ריקם ע"כ הרי שאי אפשר שיביאו יורשין עולת ראייה של אביהן אלא אם כן הפרישו אביהן דאי לא נכנס כלל לעזרה ברגל זה בחיים אם כן אין כאן קרבן ואם נכנס כבר הפרישו שהרי צריך להביאו עמו לעזרה ואם לא הביאו כבר ביטל מ"ע ול"ת ואין לו תקנה ואף דכתב הסמ"ג ומביאו הלח"מ שעדיין יש לו תקנה בתשלומין בשאר הימים מכל מקום פשט דברי הרמב"ם משמע שאין לו תקנה וכמו שכתבתי לעיל וכל שכן בכהאי גוונא שמת הכל מודים שאין צריך תשלומין אם כן עיקר איבעיא דש"ס אם הפריש קרבן ראייתו אם יביאו לאחר מיתתו ביום טוב וכדפירשתי בקונטרס וכ"ה לקמן דף ב' בהפריש עשר בהמות וכו' ואם תאמר אם כן מאי קפשיט ומדמי ליה לפלוגתא דר"י ושמואל הא כאן איירי במופרשת דוקא ויש לומר למאן דאמר דכופין היורשין להביא עולת חובתו ש"מ דדין עולת חובה כאילו הוא חי א"כ מקריבין עולת ראייתו ביום טוב אפילו מת ולמאן דאמר דאין כופין היורשין לאחר מיתה אין מקריבין אותה בי"ט וקצת ראיה לדברי מדכתב הרמב"ם המפריש עולתו וכו' מותר להקריב בחולו של מועד וכו' בחדא הלכה והן שני דינים חלוקים אלא לאשמועינן דעיקר הדין דקרב בי"ט דתחלת דבריו בי"ט איירי:

**היורשים מהו שיביאו וכו'**. נראה דודאי ידע שאינו יוצא לחולין בשביל שמת דלא גרע מפסח דתנן הפריש פסחו ומת לא יביאנו בנו אחריו לשם פסח אלא לשם שלמים שמעינן מיהת דקרב שלמים אלא מיבעיא ליה אם מת ביום טוב אחר ראיית פנים בעזרה מי הוה כחגיגה וקריבה ביום טוב או לא דקסבר כמאן דאמר נדרים ונדבות אין קריבין בי"ט:

## הלכה ב

**רב הונא אכל פשוט כל שבעה**. דברים אלו דברי תימה הם ונראה לי דהכי גרס ר"ח אכלא פשוט כל ז' וה"פ לא תקשי לך ליחשוב נמי דיש בשמחה מה שאין בראייה שהשמחה יש לה תשלומין כל שבעה מה שאין כן בראייה וכ"ה בתוספתא ומביאה תוס' במכלתין דף ו' ע"ב לכך קאמר דאכלהו פשוט ליה לתנא דהך ברייתא דיש להן תשלומין כל שבעה וכן כתבו תוספות שם ושמעתתא שלנו דלא גריס ליה ס"ל גם באינך יש להן תשלומין ע"כ אך קשה לי מי איכא מאן דאמר דחגיגה אין לה תשלומין כל שבעה והרי מתני' היא ומאי סלקא דעתיה דהתוס' להקשות מתוספתא זו דמשבשתא היא ואם נאמר כוונת התוספתא דשמחה נוהגת כל שבעה היינו אפילו שמח בראשון חייב לשמוח בשני דשמחה כל יומא איתא אם כן קשיא מאי מתרצי דס"ל בכלן דיש להן תשלומין וכו' הא אין ראייה וחגיגה נוהגת אלא ביום טוב הראשון ואפשר דה"פ כיון שיש להן תשלומין כל שבעה מיהת לא פריך משמחה דנוהגת כל שבעה ודוחק וצ"ע:

**כזית מן המת וכו'**. כתב הרא"פ בפרק קמא דפיאה כזית מן המת מטמא באהל ע"כ משמע דזהו עיקר צורך שיעורו דכזית ואינו נכון דפחות מכזית אפילו במגע אינו מטמא ואי אעצם כשעורה קאמר שהוא מטמא במגע ואינו מטמא באהל אף זה משיעורי חכמים הוא דעצם כשעורה מטמא גם מ"ש בסוגיין בד"ה וקשיא מן זו וכו' ע"ש אינו מחוור:

**לעולם הוא מוסיף והולך וכו'**. כתבו תוספות דף ח ע"ב דבסוגיין משמע דלענין דחיית יום טוב איירי ע"כ ואף דסוגיית הירושלמי מהופכת מבבלי דר"י לדר"ל ודר"ל לדר"י מכל מקום לענין זה ילפינן דבהכי פלוגתיהו ור"ז מנפשיה הוא דאמר הכי אבל הבבלי ידע בבירור מאן אמר דא ומאן אמר דא והיה נ"ל לומר דהא דמשני בבבלי כאן בסתם כאן במפרש היינו שאמר בפירוש שלא אוסיף אך מלשון הש"ס לא משמע כן עיין שם:

## הלכה ו

**והא תני אף בפסח כן**. ותימא אף אם נאמר דלשון הברייתא כך הוא אף בפסח כן שיש לו תשלומין כל שבעה מכל מקום אינו ראיה דברייתא לאו דוקא ויהודה בר ספרא מקרא יליף והיה נ"ל לדחוק דר"י דריש האי קרא דכתיב בפסח והיה היום הזה לכם לזכרון וחגותם אותו חג לה' לדורותיכם חקת עולם תחגוהו שבעת ימים מצות תאכלו דתחגוהו

קאי אשבעת ימים דקרא בתרא ומיניה יליף תשלומין לפסח כל שבעה דלא מצינו בתורה בפסח חג שבעת ימים ותוס' בפרקין דף ט' ע"א מייתי לכלא סוגין וסיימו בה בפרק אלו דברים מייתי להההוא דיהודא ספרא ופריך עלה ההוא דחל י"ט הראשון והאחרון בשבת הרי כאן ששה ולא מייתי תחגוהו ע"כ:

## הלכה ז

**ויאמר ה' על עזבם וכו'**. כתב הר"ש יפה וקשה מנ"ל דעזיבת התורה לאו היינו ביטול תורה מהגדולים כדמשמע בסמוך דאמר על מאסם בתורה לא וויתר ע"כ ונ"ל דכתיב ויאמר ה' על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה ויש לדקדק למה שינה הכתוב בלשונו ומהו אשר נתתי לפניהם ונראה דאמרינן לעיל בפרקין בו ביום דרש ראב"ע אנשים באו ללמוד ונשים באו לשמוע וטף באו לחינוך וליתן שכר למביאיהן והיינו דקאמר הנביא אשר נתתי לפניהם היינו התינוקות שלא הבינו כלום אלא שהתורה ניתנה לפניהם ולא שמעו בקולי הם הנשים שבאו לשמוע ולא הלכו בה הם האנשים שבאו ללמוד ולעשות ופירוש ולא הלכו בה שלא הרחיבו המצות לעשות סייג לתורה וכיון דהתחיל בתינוקות שמע מינה דבעונש ביטול התורה מתינוקות של בית רבן אבדה הארץ:

## הלכה ח

**שאינו בוש לומר לא שמעתי**. משמע לא שמעתי הוא הבושת הגדול שבכולן וקשה דבת"כ תניא והובא בבבלי זבחים דף ק וישמע משה ויטב בעיניו הודה ולא בוש לומר לא שמעתי אלא שמעתי ושכחתי ע"כ משמע שהגדול שבכולן הוא לומר שמעתי ושכחתי ועוד קשה את"כ ודאי לא היה תועלת וכבוד למשה לומר לא שמעתי שהרי אהרן קל וחומר דרש ממעשר כדאיתא התם והיה לו למשה לדרוש הקל וחומר מעצמו ושמעתי ושכחתי אינו העדר כבוד כל כך ע"ד שאמרו חכמינו ז"ל קשה עתיקא מאדתא ויש לומר דבודאי בשאר כל אדם הבושת הגדול הוא לומר לא שמעתי אלא במשה היה כבוד גדול אילו אמר לא שמעתי דגרסינן לקמן בסמוך אמר ריב"ל עליהם ככל הדברים וכו' אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש לפני רבו כבר נאמר למשה בסיני אם כן ודאי תשובה גדולה היתה אילו אמר משה לא שמעתי ממילא ידעו כולם שיש פירכא לקל וחומר שאם היה דבר טוב היה נאמר לו בסיני לפיכך זה היה ענוה גדלה למשה שאמר שמעתי ושכחתי מה שאין כן בשאר כל אדם ענוה הגדולה שבכולן לומר לא שמעתי וניחא נמי בזה מס' שאמרו באבות ומודה על האמת כמשה שהודה לאהרן ולפום ריהטא הוא תימא

כיון דקל וחומר דאהרן היה טוב מה היה לו לעשות כי אם להודות לו אבל לפי מה שכתבתי ניחא ודבר נאה ומתקבל הוא:
הדרן עלך פרק הכל חייבין

## פרק ב

### הלכה א

**ברם כרבי ישמעאל**. וקשה אף על גב דר"י מצריך אזהרה לעובדה מכל מקום מנא ליה דיליף שאר עריות מאיש איש ויש לומר דבסנהדרין פרק ארבע מיתות גרסינן מה ראה ר"י ור"ע ליחלק בזכור ובהמה ובשאר כל העריות לא נחלקו א"ל שבכל העריות כתיב בהן שאר בשר ע"כ שמע מינה דמאיש איש אל כל שאר בשרו ילפינן לר"י אזהרות לעריות ואע"ג דאיכא לפרשו כפשטיה דמשאר בשרו יליף לבאר שם בע"ה דליכא למימר הכי:
**בתחילה היה העולם מים במים**. נראה דרך רמז שהמים הם בבחינת החסדים והגבורות כמפורש בכמה מקומות אחר כך נתרבה הדין והיה לשלג כדכתיב עד די כורסוין רמיו ועתיק יומין יתיב לבושיה כתלג חיור וכן משתלשל ודעת לנבון נקל:
**אתיא דר"י בן פזי כהדא דבר קפרא**. בי"מ האריך מאוד ' והגיה אתיא דר"י בן פזי כדר' בא וכתב שאינו יודע מה הוא זה הא דתני ר' חייא עיין שם ודוחק גדול להגיה בשגם ברבה הגירסא כמו שכתב כאן וראיתי בספר ידי משה שכתב בהדיה דבר קפרא כלומר עם ב"ק זה בענינו וזה בענינו ולאו בענין אחד שאין דורשין במעשה בראשית בשנים עד כאן ודברי תמוהים הא מפורש בריש פרקין דריב"פ דריש ברבים ועוד הא דתנן ולא במעשה בראשית בשנים פי' שלשה דהיינו שנים מלבד הדורש ומה שפירשתי בקונטרס הוא הנכון:
**מה ה"א פתוח מכל צד וכו'**. כתב הי"מ וקשה דהא אינו פתוח מכל צד והוא עצמו אמר לעיל דפתוח מלמטה ונראה דגרסינן מה ה"א פתוח מן הצד אלא דקשה דלא הוה ליה למימר לכל צד דכל מאן דכר שמיה ובדוחק יש לומר כיון דפתוח מלמטה ובצידו קרי ליה מכל צד ע"כ ולפמ"ש בקונט' לק"מ:

### הלכה ב

**אמר לון אין צפרית וכו'**. מה שפירשתי בקונטרס שהוא לשון זעקה כן פירש בי"מ אך קשה לי לפרש כן שאין לו שורש במקרא ובתרגום ונראה שהוא לשון סביבה כמו צפירת דמסכת כלים פרק י"ז ותדע דאי לשון זעקה הוא יבינו הם שיקרא על אנשים שיבואו אלא ודאי סיבוב בעלמא עשה לסי' לתלמידים שיבואו:

## הלכה ד

**אסור בהספד ותענית ומלעשות מלאכה בו ביום**. כתב הרב במשנה למלך פרק ז' מהלכות כלי המקדש ואם תאמר לפ"ז אמאי לא תנן במתני' דהיכא דחל יום טבוח שיהא מותר בעשיית מלאכה מפני הצדוקין אף על גב שהוא יום הקרבת קרבן כי היכא דהתירו הספד ותענית ע"ש שהאריך ולי נראה דאף על גב דיום הבאת קרבן אסור בעשיית מלאכה אינו דומה לאיסור עשיית מלאכה דיום טוב שיום טוב אסור בקצירה וכל שכן לשיטת הירושלמי פרק קמא דביצה שאיסור קצירה ביום טוב מדאורייתא היא וביום הקרבת קרבן מותר שהרי כתיב חג הקציר א"כ איכא היכירא טובא לכך לא התירו לעשות מלאכה שלא לצורך אותו היום והא דגרסינן בריש פרק ד' דפסחים והכתיב ואספת דגנך מי יאסוף להם הדגן משמע דאסיפת הדגן אסור ביום הקרבת הקרבן יש לומר אם לא יאסף הדגן כי אם לצורך יומו ודאי יתקלקל ועוד אסיפת הדגן משמע כל הדגן והדברים ברורים:

**עורות של מי**. כתב הרב בעל משנה למלך פ"ד מהלכות כלי המקדש הלכה ה' ולא ידעתי למה השמיט רבינו דין זה וגם על הירושלמי קשה למה נקטו הבעיא בעורות ולא נקטו סתם העבודה של מי ע"כ ונראה לי שהרמב"ם מפרש הא דקאמר בסמוך ואת אמר יום טבוח וכו' דקושיא היא סתמא דש"ס פריך ארבי טבי דאת הוא דאמרת בחלה לאחר השבת פליגי ר"י ורשב"ל בעורות דליתא דהא ר"י הוא דאמר עצרת יש לו תשלומין כל שבעה ומעולם לא נדחה הקרבן וכיון דבבבלי סובר דעצרת יש לו תשלומין כל שבעה וכ"פ הרמב"ם תו אין מקום לפלוגתא זו ואין צורך להזכירו ועל קושיתו השניה נראה לי כיון דכתיב בקרא וכי יבא הלוי מאחד שעריך ושרת ככל אחיו הלוים חלק כחלק יאכלו סד"א מדלא כתיב יחדיו יחלוקו ואפקיה בלשון אכילה לומר דבאכילה הוא בשעה שכל ישראל נכנסים הם שוים וביום טבוח נמי כל ישראל שם אבל לענין חילוק עורות כל שאינו י"ט אינו חולק לכך מיבעיא ליה בעורות דוקא ודוחק:

## הלכה ה

**הן דת אמר המעשר טעון רחיצה ברוצה לאכול וכו'**. כתב הרא"פ ובפרק ב' דחולין משמע איפכא אפילו מאן דמתיר לאכול אוסר ליגע ואין להגיה וכו' עד כאן ודבריו תמוהים שבפרק ב' דחולין ובפרקין בבבלי משמע מפורש דאכילה חמיר מנגיעה וכן משמע בזבחים ריש פרק טבול יום ועוד יש לגמגם בפירושו בסוגין גם במ"ש בספר שדה יהושע ואין להאריך:

**ולא הוא רוצה לוכל הוא רוצה ליגע**. משמע דלפי המסקנא אין חילוק בין אכילה לנגיעה בתרווייהו פליגי וכן משמע בבבלי בפרקין דמשני הא בנהמא הא בפירי ולא משני הא באכילה הא בנגיעה ועיין בתוספות שם בד"ה הא בנהמא וכו' וזה דלא כמו שכתבו תוספות בחולין דף ל"ג ע"ב בד"ה ודלמא וכו' עיין שם גם מה שדקדקו תוספות שם מלשון מתני' דאוסרין במעשר לשון אכילה משמע אינו הוכחה דאין חילוק בין אכילה לנגיעה לפי המסקנא:

**והתנינן תרומה וכי יש בתרומה משום נטילת סרך**. וקשה לעיל דמשני דברי הכל היא כדי שיהא בדל מן התרומה תיקשי ליה נמי והתנינן תרומה:

## הלכה ו

**מכיון שנתן דעתו לטהרה מעולה וכו'**. ואם תאמר הא אמרינן לעיל לחולין אין צריך כוונה ויש לומר דרשב"ל סובר כרבי חנינה דאמר בפרק במה מדליקין דאף לחולין צריך כוונה ועיין במה שכתבתי בפרק ב"מ דף ט' בד"ה טמאה:

## הלכה ז

**התיב רבי יוחנן וכו'**. גירסת הר"ש בפרק ז' דפרה התיב ר' חנן וגירסא זו נראה עיקר דהכי משמע בסמוך דמשיב מדברי רבי יוחנן אכן מה שכתב הר"ש שם להגיה בסמוך לא כן אר"י וכו' ולא רשות ע"ה אצל חולין אלא אצל תרומה ע"ש שהאריך וזה סותר לבבלי ולפמ"ש בקונ' אין צורך להגיה:

**הוא טהור לתרומה וכו'**. כתב הרמב"ם פרק י"ג מהאה"ט הלכה א' וז"ל אבל הטהור לקדש אינו כזב לחטאת וכתב הכ"מ גם זה שם בירושלמי ע"כ ותימא אדרבא מהכא משמע דמסיק דגופו הוי כזב אצל חטאת דהרי קאמר דאין חלוק בין טהור לתרומה לטהור לחטאת אלא שניהם הם כזב אצל חטאת ועוד קשה הא כתב רבינו הלכות פרה אדומה פרק י"ד הלכה ו' כלי שיש בו מי חטאת וכלי שיש בו קודש שנגעו זה בזה הרי נטמא הכלי של חטאת וכל שיש בו וכו' ע"כ הרי נמצא שפסקי רבינו סותרים זה את זה ואם תאמר תיקשי ברייתא זו דלגין של חטאת שנגע בלגין של קודש שניהן טהורין ממתני' דסוף פרק י' דפרה דתנן לגין של חטאת שנגע בשל קודש ושל תרומה ושל חטאת טמא ויש לומר דמתני' איירי בלגין של חרס ובריייתא בשל אבן ומעתה צריך להגיה בדברי הר"ש סוף פרק י' דפרה וכצ"ל אלא הכי גרסינן בד"א בשל אבן אבל בשל חרס לגין של חטאת ושל תרומה שנגעו זה בזה שניהן טמאין:

הדרן עלך פרק אין דורשין

# פרק ג

## הלכה א

**ואוכלי קדש אינן זריזין**. נראה לפרש עוד דתרומה אין מוסרין אותה לעם הארץ לפיכך אמרינן דזריזין הן משא"כ קדשי המקדש דמוסרין אפילו לע"ה היינו מי שלא קבל עליו דברי חבירות וכדתנן פרק ד' דחלה לפיכך החמירו בקדש והא דקאמר בסמוך במזוקק לקדש צריכין לפרש דאיירי במי שאין לו אוכלים אחרים כי אם קדש א"כ אף בו זהיר הוא:

) **ר"ש יודה לאבא שאול וכו'**. כתב הרמב"ם בפירוש המשנה רש"א ירפה כדי שיבוא בהם המים אבל ת"ק אמר שהם טמאים גזרה שמא לא ירפה וכתב התי"ט אבל להטור סי' קצ"ח ר"ש אהדיח קאי ובמי שיהיה גם כן מרפה ולא סגי בהדחה בלבד ולפי זה פסק דלת"ק בריפוי בלבד סגי ומכל שכן בהדיח וכן כתב בש"ע שם סעיף כח ותמה הב"ח דלמה פסק כהטור במקום שהרמב"ם והרמב"ן חלוקים עליו ומסוגיא דשמעתין נראה מפורש כהטור דר"ש מחמיר דאם לא כן למה קאמר ר"ש ואבא שאול אמרו דבר אחד טפי הל"ל תנא קמא דר"ש ואבא שאול וכו' ועוד קשה כיון דר"ש בלא הדיח איירי מנא לן דר"ש יודה לאבא שאול דלמא טעמו דר"ש דבעינן מיהת שיכולין המים לבוא לשם דלא גרע מבית הסתרים ואף אם נדחוק ונאמר דר"ש ומחלוקתו קאמרו דבר אחד עם אבא שאול מכל מקום שמעי' דלהלכה בחדא מינייהו סגי דהא לית הלכתא כאבא שאול אלא כסתם מתני' דפרקין דמטבילין כלים בתוך כלים לתרומה והוא הדין באדם דהא מדמי הש"ס אותן להדדי ואף על גב דמסיק הלכה כאבא שאול בבבלי לא משמע הכי וכן פסק הרמב"ם כסתם מתני' ומהכא שמעינן דאפילו לאחוז בכח שרי וכמו שכתב הפרישה ומבואי הט"ז והש"ך שם והא דכתב הש"ך דמתני' דמקוואות בדיעבד איירי אין נראה דהא בתרומה מטבילין אפילו לכתחלה כלי בתוך כלי והא דתנן במקואות האוחז וכו' לשון דיעבד אתי לאשמעינן דאפי' בדיעבד טמאין וזה פשוט:

**מתניתא דר"מ וכו'**. כתב הר"ש בפ' כ"ה דכלים דר"מ סובר שבידים טמאות אוחז בבית הצביעה משקים באחורי העריבה ואינו חושש שמא יגע במשקין שבאחוריו ויחזור ויטמאו העריבה ותניא בתוספתא כלי הקדש אין להם אחוריים ותוך ובית הצביעה וכו' א"ר יוסי מה זה לשון כפול כל שיש לו אחוריים ותוך יש לו בית הצביעה וכל שאין לו אחוריים ותוך אין לו בית הצביעה אחד קדשי המקדש ואחד קדשי הגבול לכך וכו' פירוש מה לשון כפול שאתה שונה ואין להם בית הצביעה דמשמע שאסור לאוחזו בבית צביעתו דלר"מ דאמר לידים טמאות שייך לשון זה שהכלי טהור ובקדש טמא דגזרינן

בית הצביעה שאין בו משקין שמא יגע באחוריו שיש בו משקין אבל רבי יוסי בכהאי גוונא אפילו בתרומה גזר דלקודש כולו טמא אפילו תוכו מה שייך לשנות אין להם אחוריים ובית הצביעה שאסור לאוחזו בבית הצביעה כיון דתוכו נמי ואי הוה תני אין להם אחורים ותוך סגי בהכי אע"ג דלא תני בית הצביעה וכך היה ראוי לשנות כל שיש לו אחוריים ותוך כגון קדש אין לו בית הצביעה דאין לשנות שייך ביה בית הצביעה כלומר דאין בית הצביעה אלא לידים טהורות ואחד קדשי הגבול היינו לחולין שנעשו על טהרת קדש עד כאן לשונו ותימא מאי קמתמה ר"י דהלשון כפול דלמא קמ"ל דלקדש אם נטמא בית הצביעה גם תוכו טמא מה שאין כן בתרומה בשלמא לפירושי שבקונטרס והוא כפירוש הרמב"ם במשנה ניחא אבל לפירוש הר"ש קשה גם לדבריו לא ה"ל לרבי יונה למוקמי מתני' כר"מ דהא גבי תרומה איצטריך למתני בית הצביעה אפילו לרבנן שאם נטמא בית הצביעה אחוריים טהורין לכן נ"ל כדפרישית בקונטרס ואף שבבבלי מוקי לה בחולין שנעשו עט"ק י"ל דלא ניחא ליה לאוקמי כרבי יוסי:

**שבעה זקנים וכו'**. ואם תאמר מניינא למה לי הרי מונה אותן אחת לאחת ויש לומר דקמ"ל דשבעה הם שדרשו ז' פנים כל אחד בפסוק אשיר' וכיוונו לכל המ"ט פנים שהתורה נדרשת בהם:

**כדרך שהנקיים תופסין בו**. בבבלי בפרקין איתא רב אסי א"ר יוחנן מקום שנקיי דעת צובעין בו ופירש"י צובעין מטבילין ואוכלין בחרדל או בחומץ שחוקקין בשולי קערה קיבול לעצמו וגובה לו סביב ונותנין שם חומץ וחרדל וקשה הרי מפורש אר"י הכא בית הצביעה היינו בית האצבע ופירושו מקום שתופסין בו:

**אוכלי תרומה זריזין הן וכו'**. וקשה הא אמרינן לעיל בריש פרקין והדא היא מעלה אלא דבר וכו' הרי כל שלא גזרו משום דאוכלי תרומה זריזין הם לא מיקרי מעלה וכך כתבו תוספות בפרקין דף כ"ד ע"ב ולמה תחשיב שבקודש מתיר וכו' למעלה בפ"ע:

## הלכה ב

**עד כאן בקדשי המקדש וכו'**. וקשה דבבבלי אמרינן בהיפוך עד כאן אפי' בחולין שנעשו עט"ק מכאן ואילך בקודשי המקדש לכן נ"ל דגרסי' גם כאן בהיפך:

**קומץ מהו שיקרב בשני כלים**. וא"ת הא תנן במנחות פרק ג' קומץ שהקטירה פעמיים כשרה ויש לומר דאף דהקטירה שני פעמים מכל מקום היתה בכלי אחת:

**ככרות הקדש בתוך גומותיהם מים המקודשים**. פירש הר"ש וכן מים המקודשים המונחים בכלי העשוי גומות גומות אם נטמא אחד מהן כשרץ נטמאו כולן שהכלי מצרף מה שבתוכו לקדש אבל לא בתרומה דבתרומה אינו מטמא אלא ראשון ושני ופוסל

שלישי וכו' ע"כ וקשה אם כן מאי ראיה מייתי ר' בון ממתני' לכאן וכפי' שבקונטרס כך פי' הרמב"ם:

**מינה תברא וכו'**. וקשה מאי תברא דלמא דוקא בשנעשית על טהרת תרומה הוא דנעשה שני לקדש כיון שאין שמירתה שמירה אצל הקדש וחיישינן שמא ראשון הוא וגופו שני אבל על טהרת הקדש אינו אלא שלישי דשמירתה שמירה לכך נראה כפי הגירסא שלפנינו ותרי ברייתות הן בחדא שנויה כמתני' דפרק ב' דטהרות שכתבתי בקונטרס ובאידך תנינן שהשלישי שני לקדש ואין שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת קדש והשתא דייק שפיר אך לשון הש"ס מינה קיימה מינה תברא משמע דחדא ברייתא היא:

**אוכל הבא מחמת טבול יום יוכיח**. וקשה נימא דיו וכאן לא מיפרך הקל וחומר דהא שיעשה טבול יום שלישי לא שמעינן אלא מתרומה וכדפרישית בקונ' ויש לומר דשלישי בטבול יום בקדש שמעינן מק"ו דמחוסר כפורים בקדש עצמו ואם כן מיפרך האי ק"ו דמתרומה ולא אמרינן דיו:

**עד כדון כר"ע וכו'**. לא ידעתי ר"י היכן הוא ונראה דר"י דסובר דדברה תורה כלשון בני אדם כמפורש בפרק רבי אליעזר דמילה סובר נמי דלא דרשינן יטמא יטמא אחרים והיינו דפריך כר"י מנא לן וכן דרך הש"ס ירושלמית בכמה מקומות שמקשה כן ארבי ישמעאל:

## הלכה ג

**מאיכן הוכשרו לא ממשקה פיו**. וא"ת ודקארי מאי קארי ליה פשיטא שנוכל לומר דהוכשרו כשהן מבחוץ ויש לומר דס"ד דרישא דומיא דסיפא דאיירי בשלא הוכשרה הדבלה:

**פתר לה בזורק**. וקשה הא כבר אוקימנא למתני' בתוחב את החררה בשפוד שאינו נוגע בפיו בשעה שמכניס האוכל:

**וכא אסור לאכול ומותר ליגע**. כאן משמע כפירוש רש"י בזבחים ר"פ טבול יום דהא דאונן צריך טבילה איירי לאכול ודלא כמ"ש תוס' שם בד"ה ה"ג ה"נ וכו' ע"ש:

**מה אנן קיימין אם בתרומה וכו'**. וקשה לישני דכאן איירי באכילה והתם בנדה בנגיעה פליגי ומתני' דהכא ככ"ע ועיין בתי"ט בנדה שם:

## הלכה ד

**בן דרום שאמר וכו'**. בקונטרס הגהתי להבין פשטא דשמעתתא ולהשוות הבבלי עם הירושלמי אבל יותר נראה לי לקיים הגירסא הישנה וה"פ דהירושלמי סובר שדוקא ע"ה הוא דאינו נאמן להביא מגליל לפי שרוב המקומות הם בחזקת טומאה מפני הרצועה של כותיים אבל עדיין יש מקומות שטהורים אלא דבע"ה חיישינן שמא לא הביאן ממקום

ההוא ולכך קאמר ריב"ל בן דרום שאמר מגליל הבאתיה ובטהרה נאמן במגו דאי בעי אמר מדרום הוא אבל בן גליל אפילו אמר מדרום הבאתיה אינו נאמן דלית ליה מגו ואדיבורא דעם הארץ לא סמכינן ובזה מיושב מה שמקשים תוספות בפרקין דף כ"ה בד"ה שרצועה וכו' ע"ש:

**בושת וכו'**. מה שיש לדקדק בסוגיא זו עיין בעירובין דף כ"ט בתוס' שם:

## הלכה ז

**י"ט שחל להיות בערב שבת אוכל וכו'**. לא ידעתי למה השמיט הרמב"ם דין זה פי"א מהל' מטמאי משכב ומושב וצ"ע:

## הלכה ח

**ע"ד דר"מ מטמא שני לחמים**. נראה דהיינו טעמא דהשולחן ראשון והלחם שעליו שני והקנים המפסיקין בין לחם ראשון לשני כדתנן במנחות פרק י"ד הוא שלישי והלחם השני רביעי אך קשה הא לא נגעו הקנים בלחם התחתון ואין לומר שנגע בסניפין אם כן היה ראוי לטמא כל הלחמים כולן ומפני כך פירשתי בקונטרס בענין אחר וצ"ל דאיירי בשבת שהיו הלחם כולן מונחים על השלחן בלא קנים כדתנן התם במנחות אך קשה הא תנן הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש ואפי' אין לו תוך וי"ל וצ"ע:

**טעמא דרבנן וכו'**. וקשה הא טעמא קאמרו מפני שהן מצופין וי"ל דסובר ר' הילא אי לאו דאית להו לרבנן ראיה מקרא משום ציפוי אין לטמוי דהא קראו הכתוב קרקע ואם תאמר אם כן למה לי טעמא מפני שהן מצופין תיפוק ליה מקרא שמעי' שהוא מיטלטל ויש לומר דקראי לא כמר דייקי ולא כמר דייקי והשתא דאיכא טעמא דמצופין טמאין אבל בלאו הכי היו טהורין:

הדרן עלך פרק חומר בקדש וסליקא לה מסכת חגיגה: